

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

• HVAR 8 DAG •

ILLUSTRERADT

MAGASIN

FORSMOBROARNE. — FOTO. G. REIMERS, GÄVLE.

21:STA ÅRG.

DEN 23 NOVEMBER 1919

N:O 8

Foto. Jäger, Söln.

Kliché: Bengt Silfversparre.

Custaf Baisén

Bland de blinkande fyrlysen världen runt finnes en del, som genom sina klara, distinkta ljuskliappar skilja sig från de övriga. Det är det svenska AGA-systemet, som erövrat $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{8}$ av de 25,000—30,000 fyrlysen, som finnas på jorden. Sjömännen älska dem, ty de veta, att systemet aldrig klickar, att dessa fyrar, bojar och fyrskepp fungera med osviklig säkerhet även under våldsamma oväder, när de som bäst behövas. Och fyrmyndigheterna i 35 olika länder välsigna systemet, som möjliggör inbesparing av den dyrbaraste kraft, som finnes: människokraften. Ty AGA-fyrarna kunna anordnas så, att de endast behöva tillses en gång om året för ombyte av accumulatorer, för övrigt sköta de sig själva.

Den man, som på detta sätt rest åt sig och sitt land ett monument av bestående värde, är välbekant för den stora allmänheten. Då vi i dag återgiva hans bild på första sidan av Hvar 8 Dag, så sker det med anledning av hans den 30 i denna månad infallande 50-årsdag.

Nils Gustaf Dalén föddes i Stenstorp den 30 nov. 1869. På grund av sin praktiska läggning bestämdes han till att övertaga faderns lantbruk, vars mejeri föranledde honom till sin första uppfinning. Det var en apparat för att bestämma fetthalten i mjölk, varav en liknande konstruktion av något tidigare datum enligt de Laval's system under namnet butyrator nu allmänt användes inom branschen.

Ehuru Daléns uppfinning på grund av de Laval's prioritet sålunda aldrig kom att exploateras, gav den honom likväl impulsen till att lämna lantbrukarens yrke och slå in på den tekniska banan. År 1896 avlade han avgångsexamen från Chalmersska Institutet i Göteborg och fortsatte sedan sina studier vid Eidgenössisches Polytechnikum i Zürich.

Här började han teoretiska beräkningar över en varmluftsturbin, vars praktiska utexperimenterande sedermera upptog honom de närmaste åren efter återkomsten till Sverige. Åren 1899—1901 förlades dessa försök till A.-B. de Laval's Ångturbin i Järla, men nedlades därefter, då turbinen, ehuru tekniskt utan vank, ej visade önskvärd ekonomi.

De två närmaste åren var Dalén delägare i ingenjörsfirman Dalén & Celsing och verkstadschef hos Svenska Karbid- & Acetylen A.-B. Här konstruerade han den acetylgenerator med automatisk karbidmatning, som ännu användes av Gasaccumulator.

Åren 1903—1905 var Dalén anställd vid A.-B. de Laval's Ångturbin, men hade fortfarande mycket mångsidiga tekniska intressen. Från denna tid härrör exempelvis uppfinningen av en gasregulator för automatiskt konstanthållande av trycket i gasledningsnät samt av en mjölkkningsmaskin m. fl. saker.

Samtidigt var han konsulterande hos A.-B. Gasaccumulator, som juli 1904 övertagit Svenska Karbid- och Acetylen A.-B. Under år 1905 tillkom den första av de uppfinningar, som under namn av AGA-systemet kanske mera än någon annan svensk industriprodukt gjort sin upphovsman och vårt land kända och ärade ute i världen. Det var den s. k. klippapparaten, som genom att sinnrikt utnyttja gasens eget tryck möjliggör de acetylenfyrar, som på grund av sin absoluta driftsäkerhet, automatiska funktion och oöverträffade ekonomi stå utan konkurrens i hela världen.

Från år 1906 ingick Dalén definitivt i Gasaccumulators tjänst som överingenjör. Samma år utexperimenterade han den porösa massa, varmed gasaccumulatorerna fyllas och hvars kvalitet är av fundamental betydelse för dissousgasens, som acetylen i dylik form benämnes, explosionssäkerhet och lätthanterlighet. Följande är uppfann han den s. k. solventilen, som genom utnyttjande av dagsljuset möjliggör

fyrarnas automatiska tändning och släckning. Denna uppfinning bidrog ytterligare till AGA-systemets spridning till de mest avlägsna länder.

På grund av bolagets expansion omorganiserades det 1909 under namn av Svenska A.-B. Gasaccumulator på en bredare ekonomisk grundval, varvid Dalén blev verkställande direktör. Samma år såg den s. k. Dalénblandaren dagens ljus, varigenom basis skaffades för ett ekonomiskt acetylenlödgljus.

År 1912 flyttades bolagets verkstäder och kontor ut till sin nuvarande plats vid Skärsåtra på Södra Lidingön. Kort därefter ägde de försök med upphettning av gasaccumulatorer rum, som berövide Dalén synen. Denna fasansfulla olycka inträffade så gott som samtidigt med att Vetenskapsakademien tilldelade honom Nobelpriset i fysik. Dalén har oförtrutet fortsatt att utveckla sina uppfinningar till framför allt fyrbelysningens fromma. På de senare åren har sålunda Dalénljuset, som det på blandareprincipen baserade glödljuset kallas, börjat användas även vid fyrar. För att eliminera det osäkerhetsmoment, som ligger i en glödstrumpa alltid obestämbara hållbarhet, har en s. k. strumputbytare blivit konstruerad, som automatiskt växlar ut en söndergången glödstrumpa mot en hel sådan. Härigenom hava Dalénljusfyrarna blivit så gott som oberoende av tillsyn. AGA-systemet har även utbyggts till användbarhet för fyrar med ljusstyrkor av 100,000-tals normalljus. Här förekommer ingen klippapparat, utan en konstant brinnande låga. Ljusperioderna åstadkommas genom ett roterande lins-system, som drives från Dalénblandaren.

Utom för fyrbelysning har klippapparaten fått en vidsträckt användning vid blink signaler för järnvägar, på vilket område systemet även är på väg att erövrade världen. Dalénljuset användes utom vid fyrar framför allt som järnvägsvagnsbelysning samt för fartyg och byggnader. AGA-strålkastare begagnas utom för militära och marina ändamål i stor skala för automobiler, motorcyklar, motorbåtar, lokomotiv och motor-dressiner. Dissousgasen har fått en kolossal utbredning för autogen svetsning och skärning, lödning m. fl. uppvärmningsändamål.

Direktör Dalén, som vid Lunds universitets 250-årsjubileum sistlidet är promoverades till hedersdoktor inom den filosofiska fakulteten, kan på sin halvseksdag tänka tillbaka på en glänsande utveckling av det bolag, vars ledning ligger i hans händer.

Gasaccumulators aktiekapital är nu 24 millioner kronor mot 150,000:— vid starten. Omsättningen var förra året närmare 10 millioner kronor mot omkring 126,000:— det första verksamhetsåret. Personalen räknar närmare ett tusental mot cirka 10 stycken år 1904. Även i andra avseenden vittnar den gångna 15-årsperioden om de Dalénska uppfinningarnas revolutionerande betydelse.

Personligen är d:r Dalén en synnerligen älskvärd man, vars blixtrande ingenium och glada gemyt gör honom beundrad och avhållen av alla, som komma i beröring med honom. Han är därför mycket populär hos Gasaccumulators stora personal, som med säkerhet skall bereda sin chef en hjärtlig hyllning på bemärkelsedagen. Trots sin personliga blygsamhet har han naturligtvis ej kunnat undgå yttre utmärkelser. Utom de redan nämnda är han sålunda hedersledamot av Västgöta nation i Uppsala samt av flera tekniska föreningar, kommandör av Nordstjärneorden och Dannebrogorden, riddare av Vasaorden, ledamot av Vetenskaps- och Ingeniörvetenskapsakademierna m. fl.

Sedan 1901 förenad i äktenskap med en barndomsvän, Elma Persson, lever jubilaren mellan arbetet ett lyckligt familjeliv i sin vackra villa på Lidingön med henne och fyra barn.

I en av Annie Åkerhielms noveller berättas det, hur en ung fransk flicka, dotter till en ivrig rupulikan, under kejsardömetts första år råkar förrä sig i en gammal trädgård med sällsam förtrollning. Därinne finner hon ett stycke av det gamla Frankrike och till och med en verklig markis från Ludvig XVI:s tider, vilken behandlar henne med faderlig finkänslighet. Hon finner en värld med ränder av förgången finhet och härlighet, med vackra, otidsenliga idéer, och över trädgårdsmuren skönjer hon katedralens gotiska spira och förnimmer klockspelets klang. Republikanens dotter blir med ungdomens hela eld och oförsonlighet en ursinnig monarkist.

Berättelsen är symbolisk för författarinnans öde och livsstämning. Hon förtäljer själv någonstädes, hur hon växt upp i en omgivning av renhjärtad och naiv liberalism, vars syn på tidens förbättringar och framsteg snart nog kom att tyckas henne för lättvindigt. Hon var dotter till Nils Quiding i Malmö, som på sin tid var en synnerligen övertygad liberal och som i denna riktning, om jag ej misstager mig, utgav skriften "Uppgörkelse med Sveriges lag av Nils Nilsson Arbetskari". Men det gick dottern som den franska flickan i hennes berättelse. Hon förtäljer vidare, hur de historiska stämningarna grepo henne och talade till henne ur katedraler och borgruiner, hur hon upptäckte mänsklig storhet och chevalereska, förnäma ideal bland "ferrea tidens barbari".

Så kom hon fram till den åsiktskomplex och den livsstämning, som behärskat hennes skriftställer och ställt henne på en plats för sig. I religiöst, etiskt-erotiskt och politiskt avseende — överallt har hon vänt sig emot radikalismen. Skiftningar har hon föga tagit hänsyn till: bland alla mer och mindre "avancerade" ståndpunkter, bland så att säga jakobiner och girondister har hon varit ren och klar legitimist. Litterär begåvning, poetisk styrka, gott huvud har

Till bild å sid. 123.

För att tillträda chefsposten för Frälsningsarmén i Sverige efter kommandör Johan Ögrim, vilken som bekant blifvit förflyttad till Tyskland, har den 10 november anlänt till Stockholm kommandör *Charles Sowton*, som åtföljes hit av sin fru, även en framstående kraft i frälsningsarméns tjänst, och tre barn. Han kommer att högtidligen installeras i sitt nya ämbete vid en välkomstfest i högkvarteret den 12—13 november. Kommandör Sowton var bosatt i Sverige redan för 25 år sedan, då han under åren 1894—1897 tjänstgjorde som chefssekreterare för frälsningsarmén i Sverige. Tidigare hade han under några år varit chef för frälsningsarmén i Norge och Danmark. Efter sin avresa från Sverige har Sowton verkat för fräls-

Foto. Sand-Is, Stthw.

Klische: Pont Sjöbergsvær.

FRIHERRINNAN ANNIE ÅKERHIELM.
50 år den 18 november.

hon haft tillräckligt för att aldrig egentligen blamera denna ömtåliga och excentriska ställning, om hennes motståndare än möjligen lyckats i någon mån misstänkliggöra hennes talang. Ty det är visst: Annie Åkerhielm är en icke så litet mer betydande författarinna än de flesta tro; hon är något, som eljest nästan blott kan sägas om den stora Selma och om Anna Lenah Elgström: hon är skald.

Detta har hon även visat i poesiens egentliga form, i versformen. Ett av de ståtligaste poem, som överhuvud diktades under det berömda 1890-talet, är hennes "Natt", där hon frammanar ett verkligt demoniskt tids-panorama. Dikten har en vida större "fläkt" än den som för det mesta slår emot oss ur versböckerna och att den är så okänd, som den är, ger icke något gott betyg åt vår litterära publik och dess smak.

Företrädesvis har fru Åkerhielm likväl skrivit romaner. Hennes motståndare ha ej haft alldeles

orätt i, att det stundom kan komma något tunnt och glatt över hennes skildring — men till gengäld, vilken mindre vanlig berättargåva och — personlighet. Och vilken talang att — någon gång — sammantränga ett betydelsefullt innehåll i en scen av stark dramatisk spänning, som i "Den sovande staden", när landshövdingen talar i telefon med Stockholms slott, man hör hans repliker men endast anar den hemlighetsfulla innebörden i de svar, som innesluta Sveriges öde!

Den adliga, heroiska, högpatriotiska andan i denna scen, den är central för scenens författarinna.

Sedan flere år lever friherrinnan Åkerhielm numera i Stockholm och idkar bl. a. politiskt skriftställer. Dessa korta rader ha blott velat påminna om personligheten och diktarinna. Hon är en *intransigante* med excentriska ståndpunkter, som ej heller hennes vänner alltid skulle vilja gå med på. Men det är roligt att vi äga en typ med hennes andliga ryggrad och distinktion.

Fredrik Vetterlund.

ningsarmén på skilda håll. Han har sålunda varit stationerad i Förenta staterna, Kanada, Danmark och Indien. Därifrån återvände han till Kanada som ledare för de västra territorierna. Denna post är det han nu lämnat för att åter upptaga arbetet i Sverige.

En skyddsuppfostringskonferens, den första i sitt slag i vårt land har den 4—7 nov. varit samlad i Stockholm under direktör *Knut Blomquists* ordförandeskap. Vid konferensen, vilken räknade deltagare från hela landet, närvaro flertalet direktörer, föreståndare och föreståndarinnor vid rikets tvångs- och skyddsuppfostringsanstalter för varnartade barn och brottslig ungdom.

KRONPRINSESSANS BASAR FÖR DE BLINDA.

Foto. Malmström, Södra.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfverstjärre, Södra-Östg.

Överst: KRONPRINSESSAN I SITT STÅND. — Därunder: PRINSESSAN INGEBORGS STÅND.

Kronprinsessans basar för de blinda öppnades den 13 nov. i Grand Hôtels fästgård i Stockholm. Av de i stora spegelsalen uppställda stånden förestår kronprinsessan själv ett, i vilket försäljes endast artiklar, som förfärdigats av blinda. Man ser här en

mycket stor samling överraskande vackra alster av all slags handslöjd. I ett annat stånd som förestås av prinsessan Ingeborg, säljas redskap för trädgårdsarbete, trädgårdshattar och handskar samt präktiga overall, av vilka en stor del förfärdigats av kronprinsessan.

FINSK KONSTUTSTÄLLNING I KÖPENHAMN öppnades den 10 nov. Konungen och Drottningen av Danmark, finske min stjern i Köpenhamn dr Idman (längst t. v.) samt professor Emil Wikström. Bakom drottningen syns en porträttbyst av f. riksförståndaren, general Mannerheim. — Efter fotograf

En finsk konstutställning pågår f. n. i Köpenhamn, där den är föremål för livlig uppmärksamhet från den danska huvudstadens konstinresserade kretsar. Utställningen, som är inrymd på Charlottenborg, räknar

omkring 700 arbeten, målningar och skulpturer, och utgör i sin helhet ett fullödigt uttryck för Finlands unga, starka, utpräglad nationella konst. Det officiella öppnandet ägde rum den 10 nov. i närvaro av konungen och drottningen jämte ett flertal av det danska konungahusets övriga medlemmar.

DEN BERÖMDE FRANSKE MÅLAREN ALFRED PHILIPPE ROLL har i dagarne avlidit.

Den berömda franske målaren, presidenten i Société nationale des beaux arts Alfred Philippe Roll har enligt ingångna meddelanden avlidit.

Den bortgångne, som var född 1846 i Paris och huvudsakligen på egen hand bedrev sina konstnärliga studier, röntede redan tidigt erkännande för en rad förtjänstfullt utförda målningar över växlande motiv. Hans alstring, vilken blev utomordentligt rik, innesluter landskaps- och djurmålningar, krigsscener, folkbilder och porträtt, flertalet utförda i ett kraftigt och lidelsefullt manér. Högst stå hans friluftsbilder, under det att hans dekorativa målningar äro mindre betydande. Ett mycket stort antal av den bortgångne mästarens arbeten äro införlivade med de franska museernas konstsamlingar varjämte en del funnit vägen även till utlandet.

Då den store mecena- ten bryggaren fil. dr Carl Jacobsen avled år 1914 innehöll hans testamente bl. a. den bestämmelsen, att hans stora vackra hus på Carlsberg skulle inredas till en hedersbostad för livstiden åt Danmarks störste man. Frågan vem som var nationens främste man blev därigenom aktuell. Endast fyra namn nämndes. Tre voro äldringar, *Georg Brandes*, professor *Vilhelm Thomsen* och filosofen *Harald Höf- ding*, den fjärde var i motsats till de tre gamla kammarlärda männen en praktisk och ännu ung man, den världsberömda uppfinnaren av telegrafonen *Valdemar Poulsen*. Valdet föll på Höfding, en utgång som föranledde häftiga meningsutbyten. Valdemar Poulsen tog emellertid saken lätt — han var icke van att tråda fram med sin person inför offentligheten. Det är de praktiska resultaten av hans verksamhet som få fälla utslaget över honom. Hans bedrifter höra först och främst den på snabba fötter ilande framtiden till.

Valdemar Poulsen är född i Köpenhamn den 23 november 1869 och son till den för få år sedan hänsovne höjesteretsassessorn Jonas Poulsen och dennes hustru f. Brandt. Från sin barndom sysslade han med fysiska, av honom själv konstruerade apparater och tydligt var att det just var detta som först fångslade hans intresse. Efter det att han blivit student bedrev han dock olika studier, vilka icke ledde till något resultat, och slutligen blev han år 1893 assistent hos telefoningenjören vid Köpenhamns Telefonselskab. Här fick han i alldeles särskild grad tillfälle att sätta sig med telefon- och svagströmstekniken. Sommaren 1898 lyckades det honom så att på elektromagnetisk väg nedskriva det talade ordet på en ståltråd och att sedan hörbart återgeva det. Detta var det första uppslaget till hans senare uppfinning av telegrafonen. Det är ju icke meningen att här lämna en längre vetenskaplig avhandling, men det kan måhända vara på sin plats att nämna, att telegrafonen kallas det instrument, som användes för nedskrivning och återgivning av det talade ordet eller ljud med hjälp av magnetism och elektrisk ström. Sedan upptäckten av telegrafonens princip har instrumentet utvecklats i ett flertal former. Valdemar Poulsen arbetade själv under åtskilliga år tillsammans med P. O. Pedersen, senare professor vid Polytekniska anstalten, på att bringa denna apparat till praktisk användning. Det ekonomiska understödet härtill lämnades företrädesvis av det aktiebolag, som i sept. 1899 bildades för telegrafonens utnyttjande.

Längre fram blev det telegrafering och telefonering utan tråd, som lade beslag på hans intresse och t. l. År 1903 uppfann han sålunda en metod för frambringande av kontinuerliga elektriska vågor, vilken bland annat under de följande åren resulterade i en ny tråd-

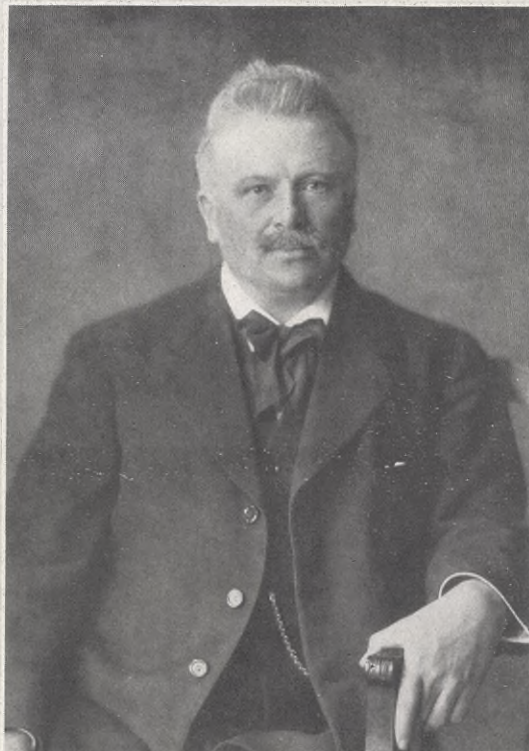

Foto. Ejsfeldt, Kphmn.

VALDEMAR POULSEN.
50 år den 23 november.

Kliché. P. Vogt Silkeborgsøerne.

lös teknik (selektiv trådlös telegrafi, trådlös snabbtelegrafi och trådlös telefoni) och slutligen 1906 en metod, som vanligen går under benämningen ljusbågetelegrafi.

Det har i utlandet bildats talrika bolag för uppfinningens utnyttjande. I hans fädernesland har man icke i tillnärmelsevis samma grad haft sin uppmärksamhet riktad härpå. Det har dock bildats ett bolag Telegrafonen, patent Poulsen, men i Amerika finnas Poulsen Wireless-Telephone and Telegraph Company, och slutligen har Tyskland gjort övermåttan mycket för hans uppfinning. Men i den väldiga trådlösa kör, om detta uttryck kan tillåtas, som ljuder över hela världen är Valdemar Poulsens fädernesland nästan stumt. Ett par små anläggningar som nå till grannländerna — längre har det land, som fostrat en av den trådlösa telegrafens banbrytare, icke funnit. Medan man i Danmark väntar, hava Sverige och Norge byggt stora atlantiska stationer

och Holland arbetar med full kraft på sin station, vilken över världshaven skall sätta moderlandet i förbindelse med de fjärrbelägna kolonierna.

Under det att Danmark egentligen endast till namnet känner Poulsens uppfinning, har Tyskland tillgodogjort sig den i en rent av förbluffande utsträckning. Bakom den utveckling den trådlösa telegrafien haft att uppvisa i Tyskland stå först och främst två bolag Telefunken och C. Lorendz. Medan det förstnämnda arbetat efter sitt eget system är det sistnämnda värt erkännande för sitt utarbetande av Valdemar Poulsen-systemet, varigenom det ernått betydande resultat. Under världskriget byggdes det inemot 100 Lorendz-Valdemar Poulsen-stationer, alla slagskepp och kryssare i den tyska flottan liksom varje tysk fästning hava varit försedda med Lorendz-Poulsen-avsändare. Vidare kan nämnas att storstationen Eilwese och Rikspostministeriets station i Königswästenhausen utgöres av imponerande Lorendz-Poulsen-anläggningar. Man installerade apparater i stora flyttvagnar och även i Konstantinopel anlade man en station för att säkerställa förbindelsen med samtliga krigsskådeplatser.

Det är endast ett namn som kan ställas jämnsides med Valdemar Poulsens. Det är *Marconis*. Tillsammans skola de båda uppfinnarna intaga sin plats i uppfinningarnes historia som två framträdande pionärer.

Det hämnar sig emellertid alltid att vara född i ett litet land. Mest naturligtvis om det är ett litet lands språk, dess särskilda tal man skall begagna sig av. När det är de stora internationella uppfinningarnes gnistor man hamrar fram, ställer sig saken något annorlunda. Men det har alltid varit svårt att vinna gehör i utlandet när man varit född i ett litet land. Valdemar Poulsen har också fått besanna det. Man

Foto. Mozart, Gbg.

Kliche: Bengt Silfversparre.

„PEER GYNT“ PÅ LORENSBERGSTEATERN I GÖTEBORG. Herr John Ekman (Peer Gynt) och fru Lotten Seelig-Sandgren (Mor Åse). — Text å sid. 127.

Efter fotograf.

Kliche: Bengt Silfversparre.

ROMARHUVUD I MARMOR FRÅN MARCUS AURELIUS TID (161—181 e. Kr.) I NATIONALMUSEUM, nu framdraget ur obemärkthet.

kan dock icke förtänka främlingarne, att de först och främst draga försorg om de sina.

Emellertid erkännande har Valdemar Poulsen icke behövt vara i avsaknad av. Det är naturligtvis också endast en fråga om tid, om några färre eller flera år så bliva de lyhörda därute, om man verkligen har något nytt att meddela. Och Valdemar Poulsen har brakt världen många nya budskap. Han är på sitt område, på sitt sätt, en världserövrare efter nya moderna begrepp. Han är att betrakta som en mänsklighetens välgörare — och man kan knappast säga något vackrare om en människa. Danmark har orsak att vara stolt över honom — det är blott vanskligt att säga om hans arbete i Danmark verkligen erhållit det stöd det förtjänat. Han har aldrig själv önskat att göra sig särskilt bemärkt, stilla och tillbakadraget lever han sitt dagliga liv, men nu på 50-årsdagen gives det ett tillfälle, vilket ej håller skall bliva obegagnat, då han skall få sin välförtjänta hyllning.

Aage Heinberg.

Vidst bild: GENERALKONSUL EDVARDO MUELLE, f. n. i Stockholm, säges vara designerad till republiken Perus chargé d'affaires i Sverige.

Det här av bildade antika huvudet har länge fört en rätt obemärkt tillvaro i vårt Nationalmuseum. För att uppskatta det till dess fulla värde måste man tänka bort de fula moderna tillsatserna: pannan med ögonen, näsan och halsen. Täcker man över dem, får man ett livligt intryck att stå inför ett arbete av hög rang. Huden är arbetad med stor mjukhet och låter ljuset spela i en mångfald skiftningar. Porträttet föreställer en ung man från Marcus Aurelius' tid (161—181 e. Kr.) och ger ett karaktäristiskt prov på de ideal, denna tids porträttkonstnärer syftade till.

E. Kbg.

Peruanske generalkonsuln Edvardo Muelle befinner sig f. n. på besök i Sverige för att på uppdrag av sin regering organisera och utveckla affärsförbindelserna mellan vårt land och Peru. Det önskade livligare handelsutbytet mellan de båda länderna möjliggöres av att Johnsonlinien, den hittillsvarande ende direkte förmedlaren av gods mellan Sverige och Peru, har för avsikt att ytterligare utvidga denna sin verksamhet. Ett rykte vill veta, att generalkonsul Muelle är designerad till posten som chargé d'affaires vid den legation, som peruanska regeringen enligt förkljudande lär hava för avsikt att upprätta i Stockholm.

Källa: K. v. A.-B. Bengt Sjöberg, Sölm.-Gåb.

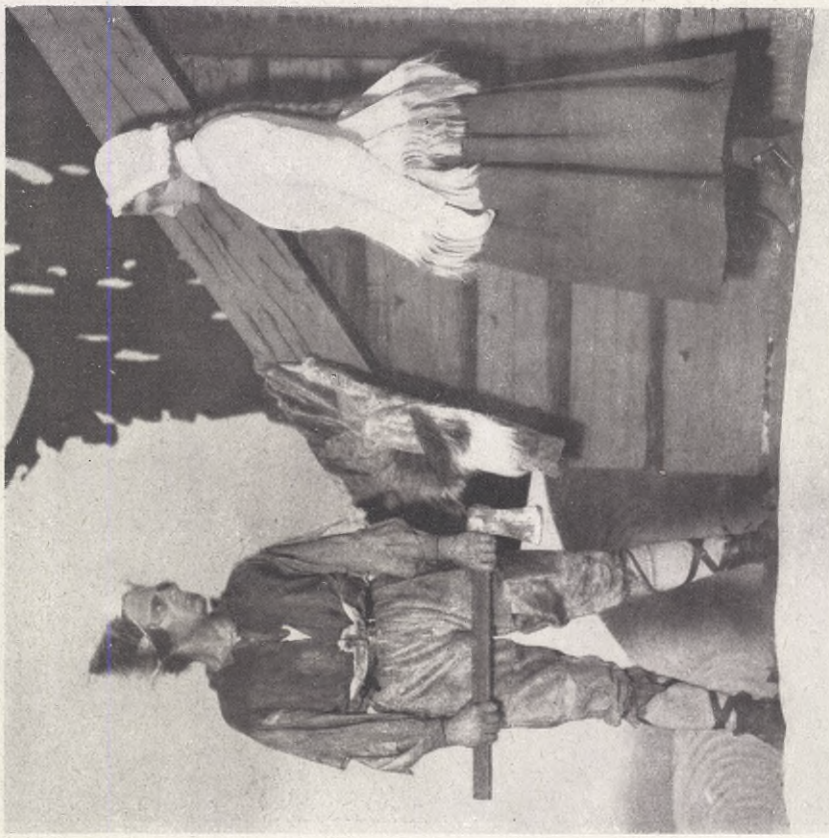

Foto: Mozart, Gåb.

Källa: Bengt Sjöberg.
"PEER GYNT" UPPFÖRES MED STOR FRAMGÅNG Å LORENSBERGSTEATERN I GÖTEBORG. Herr John Ekman i titelrollen och fröken Rénée Björling som Solveig.

Vidst. bild: NAIMA WIFSTRAND. Vår utomordentligt populära operettidna återkom med "Stockholm" den 11 november till Sverige efter ett tre månaders turist- och studiebesök i Förenta Staterna. Redan vid landstigningen i Göteborg och under det korta uppehållet där blev den unga konstnärinnan för emål för ett antal omdömliga intervjuer och å. flera komma väl att följa i Stockholm under de här dagar som medhinnas där innan resan till det stundande gästspelet i Köpenhamn. — I Amerika förekom inki uppträdande, endast studier. Från vistelsen där medlor fröken Wifstrand en del ypperliga porträttbilder, tagna av den fotografiska konstnären i New York Arnt Id B. Genthe och har H 8 D. blivit satt i tillfälliga återgåva en av dem, tagen som Lola i "Nattsvalmaren".

FALCKS RÄDDNINGSKÅR I KÖPENHAMN.

Till de många uttryck för beundran och tacksamhet, som måste möta Eder nu, vill jag foga en röst från Sverige. Jag följer alltid Eder verksamhet med varmt intresse.

Med beundran tecknar Räddningskårens svenska vän
SIRI PETRÉN.

Malmö 3 nov. 1919.

Under den fruktansvärda järnvägsolyckan vid Vigerlev utförde den köpenhamnska räddningskåren, vilken, upprättad på privat väg, ledes av direktör *Sophus Falck*, ett storslaget och av alla högt uppskattat arbete. Denna räddningskår är rätt enastående i sitt slag, det har dock

från Sverige — ett utdrag ur ett brev från professorskan *Siri Petré*n till direktör *Falck* återgives här ovan — höjts röster för att få ett liknande arbete upptaget på svensk grund. Då

UNDERDIREKTÖR RUDOLPH
FALCK, ledarens son.

*Vidst. bild: VID VAKTBORDET, Här mottages den första anmälningen om varje inträffad olycka, och anmälningen får sitt nummer. Den dag då bilden togs — den 6:te november kl 11 — hade kåren sedan årets början mottagit 8,128 anmälningar; Vigerlev-katastrofen fick nr 8022. Uret på skribordet anger exakt dag och klockslag då en anmälning ingår; de elektriska lamporna lysa med olika färger för att angiva olyckans art; spårvagnsdrunknings- eller annan olycka. Hela den senaste olycksnatten satt inspektör *Colding* här och dirigerade läkare och ambulanser m. m. till Vigerlev. Tott personer finnes alltid här tillhands.*

Lifver fotograf.

DIREKTÖR SOPHUS FALCK.
Räddningskårens ledare.

det således bör vara av intresse även för den svenska allmänheten att lära närmare känna denna utmärkta institution, har jag avlagt ett besök hos direktör *Falck* på räddningskårens kontor, där alla erforderliga upplysningar och förklaringar beredvilligt lämnades mig.

Direktör *Falck* berättar: "Jag upprättade räddningskåren år 1906 efter att hava varit med i det rysk-japanska kriget, där jag ledde en del av ambulansväsendet. Som en inledning vill jag påpeka, att i vår tid då allt blir ständigt mer och mer maskinellt, blir också behovet av räddningsstationer allt större. Samlingsplatsen för all olyckshjälp är räddningsstationen. Här är folk på färde dag och natt, vi få bokstavligen talat ständigt tillfälle att öva oss

Rifver fotograf.

Klitché: Bengt Silfverqvist.

Efter fotografii.

UTRYCKNING VID ELD SVÅDA.

Kiliché: Bengt Sjöversparre.

Observera den speciella utrustningen. Bak på vagnen synes lådan — röd — med alla slags redskap, presenningar m. m.

och det i själva det praktiska livet genom förefallande olyckor o. d. Vigerslev-katastrofen är den första verkligt stora olycka, som vi ha haft att göra med, och vi ha ju från många håll fått mottaga erkännanden för vårt arbete. Men jag vill dock gärna taga statsbanornas ledning i försvar mot de angrepp, som nu riktas mot densamma. På tjugutvå års tid har det icke förefallit några järnvägsolyckor i det här distriktet, så inträffar katastrofen, och jag måste säga, att det förvånar mig, att det hela kunde redas upp så snabbt och tillfredsställande som det gjorde. Här på räddningsstationen äro vi ju vana vid allt sådant arbete som att draga fram de döda, säga och hamra för att befria de tillskadekomna; det är människor med

starka nerver jag har till min hjälp. Räddningsstationer är något som varje storstad i alla länder böra hava. Det förvånar mig, att varken Stockholm eller Kristiania ännu fått någon.

Jag har lärt övermåttan mycket vid den nu timade olyckan. En räddningsstation måste hava en fullständig utrustning även i fråga om verktyg. Vi hade förbandsartiklar för minst hundra och även tillräckligt med bårar, men vi hade för litet verktyg och otillräcklig belysning. Dessa brister skola dock skyndsammast möjligt avhjälpas. På katastrofaftonen ryckte vi ut med de första hjälptransporterna fyra minuter efter det att kären alarmerades.

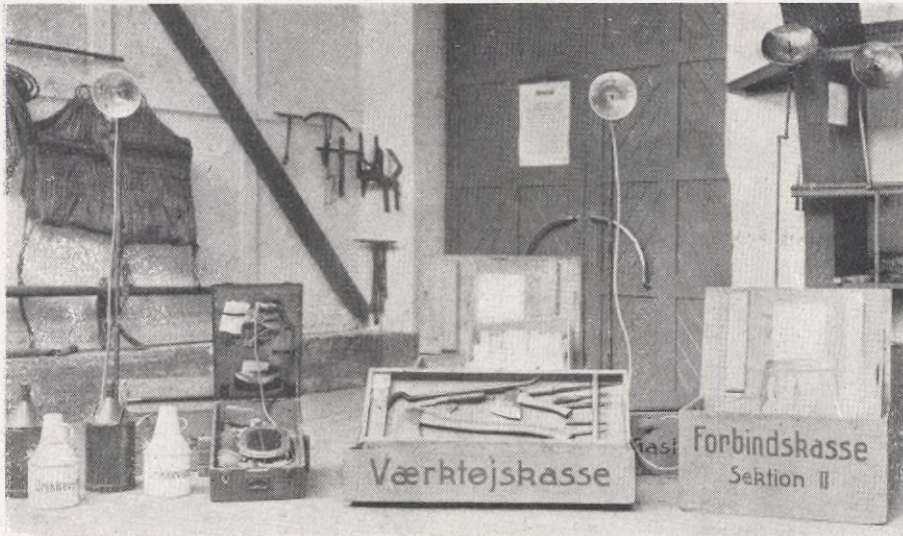
I vår tid, när det är sådan brådska över livet måste man vara väl rustad för alla eventualiteter. När vi nu snart få att räkna med luftskeppsfarten och dagliga förbindelser medels de stora passagerareluftskeppen måste vi även stå rustade inför en sådan olycka som att ett dylikt skepp störtar ned och under sig begraver en mängd människor. Inom kort kommer också Danmark att omslutas av en ring av räddningsstationer med ensartad arbetsmetod, vilka, indelade i zoner, ömsesidigt kunna bistå varandra. Allmänheten börjar nu förstå vilken betydelse räddningskårens hava. Men tänk, att det skulle behövas en sådan olycka och dödas så många människor för att man

Efter fotografii.

EN DEL AV AMBULANSVAGNARNE. färdiga till utryckning.

Kiliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöversparre, Sölin—Gbg.

Efter f. fotograf.

Kllché: Lund Silfverparre.

skulle nå fram till för-
ståelse härför!

Snabb hjälp är
dubbel hjälp — det
är vårt arbetspro-
gram".

A. H.

Vidst. bild: REDSKAP
OCH HJÄLPMEDEL
vilka voro i bruk vid
räddningsarbetet efter
järnvägsolyckan vid
Vigerslev. Man ser så
lunda de stora strål-
kastarne, och verktygs-
lådorna, förbindnings-
lådor, upplöningsappa-
rater, drickvattensbehå-
lare, och på väggen,
täcken till bärrarne.

Bild t. v.: FRÅLINGSARMÉNS I SVE-
RIGE NYE CHEF, KOMMENDÖR CHAR-
LES SOWTON OCH FRU. Text å sid. 115.

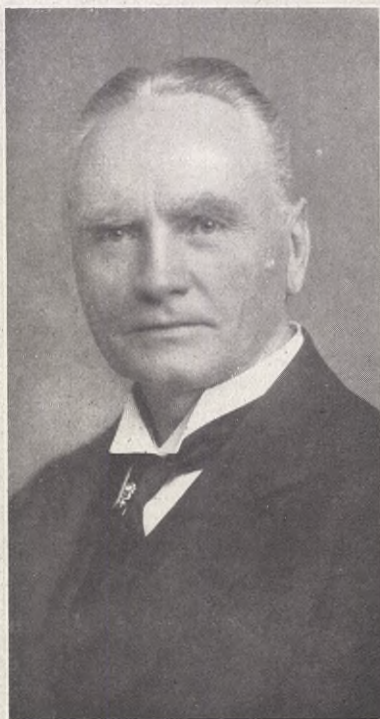
FRU JULIE ARNHOLT.

Bild t. h.; FRÖKEN ANNA WESTER-
GAARD. De till offentligt opinionsmöte i
"Lika-löns"-frågan i Stockholm inbjudna
föredragshållarne från Danmark Pressfoto.

DELTAGARE I SKYDDSUPPFOSTRINGSKONGRESSEN I STOCKHOLM 4-7 NOVEMBER. 1. Direktören vid Bona Knut Blom-
qvist, 2. Direktör Fr. Fant, 3. Regementspastor Carl Bergö, 4. Direktören vid Hall D:r David Lund. — Foto. Wiklund, Stockholm.

Text å s. d. 115.

DEN NYA SKOLÖVERSTYRELSEN.

T. v.: B. J:SON BERGQVIST, Generaldirektör och chef för Skolöverstyrelsen. Foto. Florman, Stockholm.
T. h.: A. W. FALK, Undervisningsråd, överdir. och chef för läroverksavdelningen. Foto. Jäger, Sthlm.

En ny Skolöverstyrelse skall jämlikt ett av årets lagtima riksdag fattat beslut med ingången av nästkommande år träda i stället för de hit tillsvarande läroverks- och folkskoleöverstyrelserna och därjämte övertaga

även värden av vårt yrkeskoleväsen. Till chef för den nya skolöverstyrelsen utnämndes kort efter riksdagsbeslutet folkskoleöverstyrelsens chef överdirektör B. J:son Bergqvist. I konselj den 7 nov. erhöll den nya skolöverstyrelsen sin definitiva organisation genom de utnämningar och förordnanden som därvid ägde rum. Till chef för Läroverksavdelningen förordnades sålunda undervisningsrådet, överdirektören A. W. Falk, till chef för Folkskoleavdelningen undervisningsrådet K. L. E. Sandberg samt till chef för Yrkeskoleavdelningen undervisningsrådet N. Fredriksson.

*

Dr Andreas Bjerre, som kallats till professor i kriminalrätt vid universitetet i Dorpat har i dagarna fått sin utnämning stadfäst av estländska regeringen.

Professor Bjerre, som är född i Göteborg (1879), förvärfvade efter i Uppsala och Lund samt utlandet bedrivna humanistiska och juridiska studier 1910 jur. d:rsgrad vid Stockholms högskola. Det forskningsområde, varat professor Bjerre företrädesvis ägnat sitt intresse är kriminalpsykologien.

I mediet av nästinstundande januari tillträder professor Bjerre sin akademiska befattning i Dorpat.

Undervisningsrådet K. L. E. SANDBERG, chef för Folkskoleavdelningen.

Yrkesporträtt.
Undervisningsrådet N. FREDRIKSSON, chef för Yrkeskoleavdelningen.

Foto. Kaudern, Sthlm. Klische: Bengt Silfversparre.
G. R. J. ÅKERMAN, överste och chef för Västmanlands regemente. Nyutnämnd generalmajor.

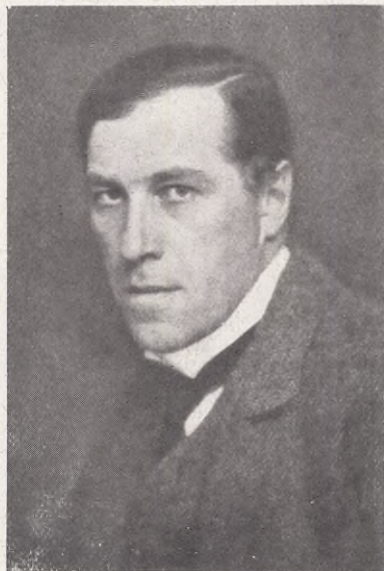

Foto. Falkengren, Sthlm.
JUR. D:R ANDREAS BJERRE. Nyutnämnd professor vid universitetet i Dorpat.

CLÉMENCEAU. Frankrikes konsejpresident besöker Elsass och emotages med översvallande entusiasm.

Överst: I KEHL Konsejpresidenten lälsar militäriskt regementsfanorna.

Därunder: I STRASSBURG: Folkmassan hyllar konsejpresidenten vid järnvägsstationen.

Franske konsejpresidenten Clémenceau har i dagarna besökt Strassburg där han erhöjll ett utomordentligt entusiastiskt mottagande — såsom en befriare, konstaterar den franska prässen. Vid en av de för honom givna stora fästerna höjll Clémenceau ett uppmärksammat tal, vari han hyllade den franska republiken, som efter att 1871 hava räddat sin ära nu tillsammans med sina allierade räddat världens civilisation och återställt fäderneslandets integritet. I talet berörde Clémenceau även bolschevismen, mot vilken han riktade ett lidelsefullt angrepp, och för vars bekämpande han påkallade alla sanna patrioters bistånd.

CLÉMENCEAU HALLER SITT STORA PROGRAMTAL I STRASSBURG.

Efter fotografier.

Klisché: Bengt Stålvorsgarre.

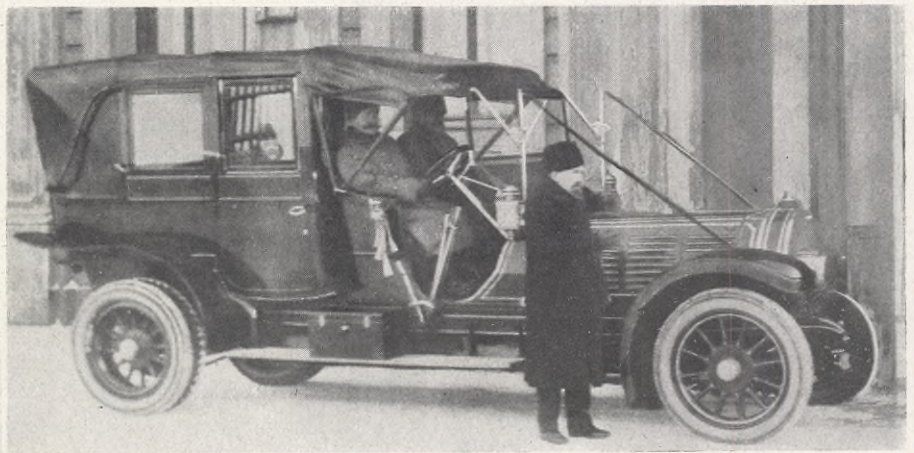

Foto. E. Finn, Uppsala.

Killde: Bengt Silfversparre.

EN GAMMAL UPP-
LANDSJÄGARE,
BRUNO LILJEFORS'
MODELL, UR TIDEN.

tes sedermera av prins Carl. Andersson fick för sin andel i framgången i present ett finare jaktgevär av Liljefors.

EN AUTOMOBIL SOM FÖRUT TILLHÖRT TSAR NIKOLAI I STOCKHOLM. — Efter fotografis.

En mer än vanligt s'or och elegant och därtill historiskt intressant bil har hitförts av den finske ingenjören Flössel, som medföljde ängaren Oihonna när den sednast anlände till Stockholm. Bilen som är oerhört magnifikt inredd med bland annat en mahognybuffet med sex fackskåp samt är utrustad för långfärder och utomordentlig hastighetsförmåga har nämligen tillhört dåvarande ryska tsaren Nikolai och användes av honom på Krim och i Petrograd samt överlämnades slutligen som present till Kejsarliga automobilklubben i nämnda stad. För att undvika att den skulle falla i bolschevikernas händer såldes den emellertid av klubben till ingenjör Flössel, som antagligen hitfört den med tanke på att låta den ännu en gång byta ägare.

Veckans Porträttgalleri.

Tillfölje i sista stund inströmmande rikt material av värdefulla bilder hava vi måst låta VECKANS PORTRÄTTGALLERI överstå till nästa nummer.

HERRAR FOTOGRAFER torde observera vårt tillkännagivande i förra numret

EN SENASTE ÖGONBLICKSBILD FRÅN PARIS. — Den moderna me'oden för en ung dam att lämna sin sidvagn, en metod som säkerligen endast kan användas av — en parisiska.

Kliché: Kem. A.-B., Ernst Sjöfernsjarre, Sthlm.—Gbg.

Efter fotograf.
PRESIDENT EBERT MED FAMILJ i det för rikspresidenten nyanordnade residensets park.
 Till bild. å sid. 119.

Den av Lorensbergsteatern i Göteborg bebådade och av stadens teaterintresserade kretsar med livlig förväntan motsedda *Peer Gynt*-premiären, vilken genom ett svårt missöde vid generalrepetitionen, måst något framflyttas, ägde rum den 10 nov. Den märkliga föreställningen hade samlat en fulltalig och representativ publik.

Det stora Ibsendramat, som genom sin fantasifullhet, sin rika växling, sin flödande ingivelse i så sällspord grad inbjuder till scenisk gestaltning, synes å andra sidan genom denna samma sin rikedom och sitt obändiga omfång nästan omöjligt att bemästra och tvinga in i scenens ram. Oemotståndligt lockande måste dock denna uppgift te sig för den scenkonst, som i känslan av sin styrka vågar syfta mot de högsta målen. De utomordentligt stora krav, dramat ställer både på spel och iscensättning, för att motsvara diktarens intentioner, och den överhängande faran för det ohjälpliga nederlag, som skulle bli den vissa följden, om krafterna på någon punkt skulle svikta, har dock medfört, att "Peer Gynt" endast ett fåtal gånger och med decenniernas mellanrum gått över den svenska scenen.

Under sådana förhållanden är

fessor Begriffenfeldt, fru *Seelig-Sandgren* som mor se presterade särskilt i dödsscenen ett gripande spel, *Georg Blickingberg* som En främmande passagerare, *Olof Sandborg* som Knappgjutaren och ännu

det med stor och uppriktigt glädje man konstaterar, att Lorensbergsteaterns *Peer Gynt*-föreställning blev en fullständig seger för dess scenledning och de utmärkta skådespelarekrafter, som den därvid förde fram. Dramats mäktigaste uppgift, den allt dominerande titelrollen, utfördes av den unge karaktärsskådespelaren *John Ekman*, som genom sitt djupa inlevande i densamma gjorde den till en fullständig konstskapelse. Omedelbarast och starkast verkade han måhända i dramats första avsnitt som den unge bondgutten *Peer Gynt* i dennes alla skiftande aspekter på ont och gott. En äkta och fulltonig känsla utstrålade hans spel även i slutscenerna, där han, åldrad och bruten, åter när hemmet och livets gåta löses.

Bland övriga uppträdande är särskilt att nämna *Renée Björling* som Solveig. Genom sin apparition ägande alla yttre förutsättningar för rollen, gav hon den, inåt sett, en tolkning, suggestiv äkta och full av ungdomligt rörande behag. Herr *Alw* gav en intelligent uppfattad och i yppersta stil utförd skrämmande bild av professor Begriffenfeldt, fru *Seelig-Sandgren* som mor se presterade särskilt i dödsscenen ett gripande spel, *Georg Blickingberg* som En främmande passagerare, *Olof Sandborg* som Knappgjutaren och ännu

DEN TYSKA PERSONTRAFIKENS PROVISORISKA INSTÄLLANDE. Efter de sista överfyllda tågens avgång från en station i Berlin. Efter fotograf.

DE DÖDAS DAG DEN 1 NOVEMBER
I PARIS. MINNESHÖDTID I PAN-
THÉON ÖVER DE I KRIGET FALLNA.

Överst: Framför Panthéon, president
Poincaré med marskalkarne Foch och
Joffre. Därunder: Minneshögtiden i
Panthéon — Efter fotos.

åtskilliga bland de medverkande
bidrogo i betydande mån till det
starka helhetsintrycket.

Den lysande framgång som er-
nåddes vanns dock icke uteslutande
i kraft av den konstnärliga
hämförelse varmed skådespelarna
gingo till verket — segern måste
i betydande mån tillskrivas den
alla förväntningar överträffande
geniala iscensättning dramat erhö-
ll. Det fanns här ingenting av tradi-
tion och slentrian, allt präglades
av nytt sjudande liv, utformades
av unga, friska och överlägsna
konstnärsviljor. De sceniska bil-
derna återspeglade på ett sugge-
rerande sätt varje skiftning i det
spelade dramat, de växlande situa-
tionerna, de olika stämningarna,
den klara verkligheten, de bro-
kiga drömmarna och den trolska
mystiken.

INNEHÅLL. Direktör Gustaf Dalén
(biografi och helsidesporträtt). — Skol-
överstyrelsen. — Författarinnan Annie
Åkerhielm 50 år. — Kronprinsessans
basar för blinda. — Finsk konstutställ-
ning i Köpenhamn. — Telegrafonens
uppfinnare Valdemar Poulsen 50 år. —
Peer Gynt på Lorensbergsteatern i Gö-
teborg. — Naima Wifstrand. — Porträtt
och bilder till dagskrönikan. — Falckska
räddningskåren i Köpenhamn.

Efter fotograf.

Klubb: Kem. A.-B. Bengt Sjöversparre. Sölm-Gbg.

Eftertryck av text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utcn angivande av källan förbjudes vid laga påföljd.
För Berättelser och Historietter gäller villkorligt förbud.

F. A. B. HVAR 8 DAGS TRYCKERI, GÖTEBORG.